

ČTVRTLETNÍK

ZIMA 2023/2024

PROPAMÁTKY

DŮM TANEČNÍHO UMĚNÍ
DANCE ART CENTER

Na vlně radosti a smysluplnosti

KONVERZE VE JMÉNU POHYBU
EUROPA NOSTRA PRO PIVOVAR LOBEČ
ROZHOVOR S HISTORIKEM ARCHITEKTURY JANEM PEŠTOU

Michal Hančovsky

ÚVODEM

„Věříme v dobré skutky a hluboký smysl záchrany památek pro budoucí generace. Věříme v pozitivní motivaci, proto hledáme to dobré všude kolem. A chceme to vyprávět ostatním. Do našich projektů zapojujeme zaměstnance s hendikepem. Připravují rozhovory, pečují o dárce, komunikují s grafiky, vyhledávají finance pro památky, a ještě mnohem víc. Vnímáme jejich osobní příběhy, je to naše DNA a chceme tím inspirovat ostatní.“

Tak přesně tohle je text, který vznikl v rámci nominace na cenu inspirativních sociálních podniků Zlatá váška. Soutěž, jejíž první ročník se uskutečnil v průběhu roku 2023. V listopadu pak redakce PROPAMÁTKY získala při slavnostním ceremoniálu v Černínském paláci třetí příčku z desítek nominovaných projektů. Je to prestižní ocenění, kterého si moc váží. Věřím, že bude motivovat další firmy, čtenářky a čtenáře k podpoře. Čím více lidí se zapojí, tím více památkám budeme v budoucnu moci pomáhat. Více se dozvíte na straně 27.

Děkuji všem, kdo žijete pro památky.

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

Ve třetím čtvrtletí přibýlo do evidence Národního památkového ústavu osm národních kulturních památek hradozámeckého i klášterního charakteru a více než 10 nemovitých kulturních památek. Ministerstvo kultury za ně prohlásilo mimo jiné usedlosti v Martinkovicích, Cvikově či Zahrádkách, faru v Loukově nebo kamenný most v Dolních Hořicích. Památkami se také například staly

Jiří Mazal (depo úzkorozchodné dráhy Kateřina ve Skalné)

kralupské dílny Buštěhradské dráhy, kříž v Mutěnicích, domy v Brně a Merbolticích nebo depo úzkorozchodné dráhy Kateřina ve Skalné.

KONFERENCE PETR BRANDL (1668–1735)

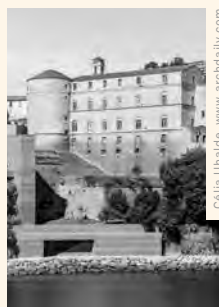
Národní galerie v Praze pořádá v rámci výstavy Petr Brandl – příběh bohéma dvoudenní konferenci. Ve dnech 5. a 6. února 2024 se v auditoriu Veletržního paláce sejdou odborníci, kteří budou diskutovat například o Brandlovi v kontextu barokní malby v Čechách, o jeho

inspiraci italskou a nizozemskou malbou nebo o jeho objednavatelích. Zaměří se také na jeho místo v archivních dokumentech, v českém dějepise umění či v historii sběratelství. Vynecháno nezůstane ani téma Brandl a moderní malířství. Jedná se o vůbec první vědeckou konferenci věnovanou této stěžejní osobnosti barokního umění.

www.ngprague.cz

VÝZVA K ÚČASTI

Stavebníci, architekti, řemeslníci a urbanisté se mohou po třech letech opět ucházet o Evropskou cenu za architekturu Philippe Rotthier, která je

Céline Uhalde, www.archdaily.com

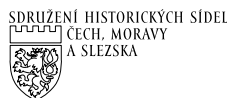
udělována již od roku 1982. Oceňována jsou díla kolektivní a kulturní hodnoty, zakořeněná v jejich regionu, využívající trvanlivým

způsobem přírodní materiály, čerpající z génia evropského města v dialogu s minulostí a historií. V roce 2024 se komise zaměří na architektonická díla, projekty, městské a venkovské stavby dokončené v posledních pěti letech, které podporují rozvoj architektury v souladu s přírodou a vyzdvihují místní identitu, historii a řemesla. Kladně hodnocené budou především stavby z přírodních materiálů a dlouhodobé životnosti. Přihlášky lze podávat do 30. dubna 2024, vyhodnocení proběhne v Bruselu 28.–29. června 2024 a slavnostní předání 26. října 2024 tamtéž.

www.rotthierprize.com

SPOLUPRACUJEME

ČASOPIS PROPAMÁTKY VYDÁVÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. REDAKCE DLOUHODOBĚ SPOLUPRACUJE S ŘADOU VÝZNAMNÝCH OBOROVÝCH ORGANIZACÍ:

FARNÍ KOSTEL SV. MIKULÁŠE V CHEBU

HELFTÝN, HRADNÍ JÁDRO PŘED ZAHÁJENÍM POSLEDNÍCH ÚPRAV

ROZHOVOR S JANEM PEŠTOU

Pro památky se musíte narodit

Jako historik architektury se noří do hlubin času, odlupuje vrstvy stavebního vývoje, bádá v historických pramenech, hledá souvislosti i fyzické pozůstatky. Následně poskládá mozaiku životního příběhu starého domu. Svou práci miluje. Nabyté vědomosti a zejména nadšení předává (nejen) studentům.

Jak velkou roli při obnově památky hraje její stavebněhistorický průzkum? Je to jako opravovat, a nemít projekt?

Stavebněhistorický průzkum je jedním z klíčových podkladů pro kvalifikovanou obnovu památky. Samozřejmě záleží, jak rozsáhlý a jak invazivní je zásah do stavby a také o jakou stavbu se jedná. Jiný přístup si vyžádá složitá struktura měšťanského domu a jiný třeba v jediné etapě vzniklá funkcionalistická vila. V prvním případě budeme bádát nad vývojem dispozice se spoustou neznámých, druhý bude za-

měřen třeba na dokumentaci detailů nebo shánění dobových fotografií zařizovacích předmětů. Ale obecně si to můžeme představit tak, že komplexně rekonstruovat památku bez předchozího hlubokého poznání je něco podobného, jako kdyby lékař operoval pacienta bez vyšetření. Sám za sebe si myslím, že průzkum by měl předcházet každému většímu zásahu, a to zejména u staveb vývojově vrstevnatých a také u takových, kde třeba historie či památková hodnota nejsou na první pohled zcela zřejmé nebo kde dojde při přestavbě k velkým změnám. Smysl průzkumu je přitom dvojitý: jednak stavbu poznáme a nastavíme určitá pravidla pro budoucí obnovu, ale zároveň získáme informace, které během úprav zmizí.

Kdo je otcem oboru? Jak se formoval a vyvíjel?

Historie samotného stavebněhistorického bádání je vcelku dobře zpracovaná v poslední metodice. První náznaky vidíme již v 19. století, poté se zkoumání staveb rozvinulo v souvislosti s přípravou tzv. Soupisů památek na konci 19. a v první polovině 20. století. Za sebe bych vyzdvihl několik významných inspirativních jedinců: jednak vpravdě univerzální osobnost, biskupa Antonína Podlahu, který se vedle kněžské služby velmi významně podílel na dokumentaci památek. Dále manžele Václava a Dobroslavu Menclový, v jejichž knihách ležel snad každý zájemce o náš obor. Pak Dobroslava Líbala, který je považován

TEXT JITKA SKOŘEPOVÁ, ZUZANA KOČIŠOVÁ
FOTO JAN PEŠTA, ZUZANA KOČIŠOVÁ

HRAD ROŠTEJN

KAŽDOU VOLNOU CHVÍLI JE TŘEBA SMYSLUPLNĚ VYUŽÍT – NAPŘÍKLAD VÝKLADEM SE SKICOVÁNÍM.

za jednoho z otců zakladatelů moderního poválečného průzkumu v rámci SÚRPMO. A konečně energického Jana Muka nadaného jedinečnou intuicí, který bohužel zemřel příliš brzy. Dnes se oboru na špičkové úrovni věnuje mnoho specialistů. Občas jsme svědky zhroucení dogmaticky přejímaných teorií dřívějších badatelů, které jsou nahrazovány modernějším poznáním. Svým způsobem je to dobře – poznání není statické, stále je co objevovat.

Přineslo vám zkoumání stavební historie starých domů nějaké zásadní poznání pro váš osobní život?

Z filozofického hlediska vnímám určitou relativitu času ve vztahu k lidskému životu. Dotýkáme se věcí, stavebních konstrukcí či detailů, které přetrvaly věky. Nutně nás to vede k zamyšlení, kdo jsou jejich tvůrcové – ať již věhlasní stavitelé, nebo dnes již anonymní řemeslníci. Jací byli, jak žili? Jak nicotný je lidský život v porovnání se stavebním dílem. I to je však pomíjivé: při průzkumu narazíme na stopy dávno zaniklých staveb či konstrukcí nabourávající naše představy o neměnnosti a přímočarosti vývoje. Také bych zmínil relativizaci dogmatu pokroku, jak se zrodil v osvícenství. Na stavbách rozhodně neplatí, že novější je vždy lepší než staré – ba právě naopak. To mě vede k myšlenkovému konzervativismu.

Čtyři roky jste zasvětil průzkumu velké části českých vesnic, jehož výstupem je pětidílná Encyklopedie

JAN PEŠTA

- ▶ architekt, historik architektury, vysokoškolský pedagog, publicista a památkář
- ▶ narodil se v Praze v roce 1973
- ▶ vystudoval FA ČVUT v Praze v ateliéru prof. V. Girsy, profesně jej ovlivnil i prof. J. Škabrada
- ▶ zpracovává SHP hradů, zámků, tvrzí, měšťanských domů, lidových staveb, technických staveb i památek moderní architektury
- ▶ vyučuje na FA ČVUT, VŠCHT a AVU v Praze

českých vesnic. Máte v plánu dodělat zbytek Čech a posléze i moravské a slezské vesnice?

Ve skutečnosti to bylo více času: první poznatky jsem sbíral od roku 1996 a zatím poslední díl vyšel v roce 2011. V šuplíku mám nasbíranou kompletní dokumentaci pro východní Čechy, které dosud nevyšly. Cítím to jako velký osobní dluh, který bych měl splatit. Momentálně mi bohužel schází prostor na finální zpracování, potřeboval bych na to odhadem tak jeden rok čistého času práce, ale k tomu se musím ještě nějak živit, takže to nebude jednoduché. Také uvažuji, že bych potřeboval parťáka. Jednu osobu v hlavě mám, ale zatím neprozradím, abych ji nevyděsil. O Moravě a Slezsku jsem dosud příliš neuvažoval – s vědomím, že zde žiji k tomu povolanejší. Nyní často jezdím do kraje na pomezí Moravy a Slezska a ten dluh si také uvědomuji. Abych to zvládl, musel bych mít časové i finanční pokrytí a taky někoho šikovného k ruce.

Narazil jste během cest po českém venkově na místo nebo nějaký nečekaný detail, který vám vyrazil dech a nesmazatelně se zapsal do paměti?

To je na dlouhé přemýšlení, spíše bych zmínil místo. Takový prožitek ve mně zanechala první návštěva vísky Nahořany v Pošumaví ještě na školní exkurzi někdy v první polovině 90. let. Ta exkurze mě obecně více nasměrovala k lidové architektuře. Podobně Nahořany zapůsobily ve stejnou chvíli i na jednoho nejmenovaného kolegu,

NÁDVOŘÍ ZÁMKU V BĚLÉ POD BEZDĚZEM

RANĚ GOTICKÉ KRUŽBOVÉ OKNO NA PŮDĚ KOSTELA SV. PROKOPIA VE STRAKONICÍCH

kteří si tam později pořídili chalupu. Ale krásných míst, která umí překvapit svojí atmosférou či tradičním rázem, máme stále mnoho.

Kam se rád vracíte a jaký k tomu máte důvod?

Rád se vracím na hezká místa, i když někdy říkám, že se to nemá dělat: občas se něco změní ne zrovna k lepšímu a potom člověk může být zklamaný. Ale v Čechách mám rád třeba jižní Sedlčansko v okolí Petrovic. Ta krajina kopců, rybníků, balvanů, úvozových cest, malých vesniček a zase balvanů mě vysloveně přitahuje – možná je to i tím, že z Obděnic a okolí pochází náš rod i moje příjmení. Z dětství mám rád i západní Čechy kolem Stráže u Tachova: borové lesy a zase ty balvany. Nebo okolí městečka Úterý. A konečně až nyní objevuji Oderské vrchy, teskné a melancholicky krásné.

Čemu v současné době věnujete největší pozornost? Jaké jsou vaše plány do budoucna na poli stavebně-historických průzkumů?

Především pracuji na zakázkách, které přicházejí – práci si nevybírám. Každá stavba má v sobě něco zajímavého. Ve škole se snažím předávat studentům nejen vědomosti, ale hlavně nadšení: aby ty staré stavby milovali jako já. A k tomu jsem dostal svěřený památkový dohled na několika krásných státních hradech a zámcích – na takové bych se nikdy profesně jako soukromý badatel nedostal. Plánuji, že bych se průzkumům časem začal věnovat více

„rekreačně“ a víc bych si vybíral stavby, které mě budou opravdu zajímat. A taky bych měl víc psát a publikovat, než mě dožene stárnutí.

Co vás baví víc – stavebněhistorický průzkum opravdu rozsáhlé historizující budovy, nebo třeba malý zámček v Podkrkonoší?

V každé stavbě se snažím najít něco zajímavého a přínosného. Ale nebudeme si nic nalhávat, každý má přece jen nějaký svůj zájem. I umělci dělí zakázky na „srdcovky“ a „chlebovky“. Mám rád středověk obecně: městské domy (ty bývají obzvláště vrstevnaté), kostely, hrady, tvrze. Taky venkovské záměčky se složitějším vývojem, často dosud nepoznaným. Líbí se mi samozřejmě i lidová architektura, se kterou si mě asi mnozí spojují. Mezi nejzajímavější průzkumy, jaké se poštěstí jednou za život, bych zařadil hrady Roštejn, Helfštýn a Sádek, pak klášter františkánů a farní kostel v Chebu nebo zámek v Bělé pod Bezdězem. Rád poznávám svět a do mého světa staré stavby patří.

Jak vnímáte jako vysokoškolský pedagog zájem studentů o váš obor?

Myslím, že je víceméně konstantní. Náš obor nikdy nebyl ani nebude většinový – jak se říká „mainstream“, a to ani v rámci architektury nebo klasické historie. Nicméně své zapálené nadšence si najde. Pro památky se musíte narodit. Anebo potkat – třeba ve škole – někoho, kdo vás pro obor svým zápalem nadchne.

Bydlíte v historickém domě. Bylo to vaše přání nenavrhnout si dům, ale koupit a opravit historický objekt?

Upřímně, možná jsem si kdysi i nějaký nový dům představoval, kultivované a neagresivní moderní stavby se mi opravdu líbí. Ale nikdy jsem je neuměl navrhovat a ani jsem se o to nesnažil. Takže starý dům byl vlastně logickým východiskem. Dodnes si ale myslím, že ještě důležitější než dům je místo, jeho atmosféra. Chci žít v místě, kde mi bude dobře. A každý, kdo si kupuje starý dům, by si měl také rozmyslet, zda ho vlastně chce – pořizujete si svého druhu závazek. Pokud chci komfortní a dokonale fungující nízkoenergetickou stavbu (nic proti), pak nemohu mít starý dům.

Máte čtyři děti, což dnes není standard. Jak se vám daří skloubit rodinný a profesní život?

To je otázka spíš pro mé děti, jistě by mi to pořádně „osladily“ – jsou ve věku, kdy ví naprosto přesně, co dělá naše generace špatně. Nemám iluzi, že by někdo zdědil „řemeslo“. Ale přál bych si, abych je „nakazil“ nadšením pro život i pro práci. Tím, že něco dělám rád, i když si u toho občas zanařádám. Že mě baví žít i pracovat – tedy když je práce smysluplná. Že se mi líbí a zajímá mě svět. Že i práce může být koníčkem. Že vidím krásu i tam, kde ji jiní nevidí. A naplňuje mě to přes všechno nadávání a zehrávání radostí. Jedna z mých dcer říká, že mě rodiče měli pojmenovat Radovánek. Raduji se ze všeho. ■

AREÁL BRANICKÉHO PIVOVARU JE NEMOVITOU KULTURNÍ PAMÁTKOU.

PROSTORY TANEČNÍ KONZERVATOŘE

ZAJÍMAVÉ REKONSTRUKCE

Konverze ve jménu pohybu

Přes stálé mizení industriálních stop existují příklady citlivých přeměn rozličných zástupců průmyslové architektury. Ve vesměs převažujícím komerčním hledisku proměn lze občas nalézt příbuzný rys nebo společné určení nového využití. Námi sledovaným pojítkem jsou různé formy pohybu a aktivit s nimi spojených.

Věnovat se budeme památkově chráněnému Branickému pivovaru v Praze, kde úspěšně zakotvil Dům tanečního umění, bývalé Vindyšově továrně v pražském Radotíně, která slouží jako Ski a Bike Centrum, a někdejší sklárně Huť Marie v Josefově Dole. Ta se změníla v místo pro sport a relaxaci.

Architektonickou konverzí lze označit proměnu, změnu nebo obrat. Jedná se tedy o souhrn více procesů, které nastávají po zániku původní funkce stavby a mění její účel v návaznosti na nově zvolenou náplň. Nabízí se tak pro-

stor pro kreativnější práci projektanta, architekta či investora, kteří v případě, že se nejedná o objekt kulturní památky, nejsou prakticky limitováni ani dohledem památkové péče.

Je zřejmé, že industriální období bylo jednou z epoch, která se výrazně propsala do formování a současné podoby Česka. Ochrana mizejícího architektonického fondu by tak měla být samozřejmá, stejně jako je tomu v případě ochrany památek z ostatních etap. Současně je třeba vnímat fakt, že konverzí nelze zachránit všechny dosud existující objekty, které se zpravidla po letech nevyužívání nachází v neutěšeném technickém stavu.

Přesně daný účel pro konkrétní funkci byl od počátku stěžejním rysem veškeré industriální architektury. Tomu bylo případně s požadavkem reprezentativnosti podřízeno zadávání konkrétní stavby se všemi parametry. V souvislosti s poklesem průmyslové činnosti ke konci 20. století však došlo k plošné a nevratné ztrátě původní funkce velkého množství industriálních staveb. Ve snaze o zachování umělecko-historické hodnoty některé ze staveb početného architektonického fondu je právě vhodně zvolená nová funkce hlavním faktorem úspěšnosti a smysluplnosti celého procesu.

K oblíbenosti industriální architektury také u laické veřejnosti patrně přispívá snaha vymanit se ze současných konvencí a komerčních stereotypů dokreslo-

TEXT KRYŠTOF HAVLICE
FOTO TANEČNÍ CENTRUM PRAHA –
KONZERVATOŘ, Z. Ú., VÁCLAV NOVÁK,
ANNA KUBÁTOVÁ

Taneční centrum Praha – konzervátor, z. ú.

V MÍSTĚ NAŠLO SVÉ ÚTOČIŠTĚ ŠEST UMĚLECKÝCH INSTITUCÍ.

vaných prakticky všudypřítomným reklamním smogem. Při cestě v hledání alternativy, osobitosti a nekonvenčních míst se tak obecně může industriální architektura stát, včetně příkladů úspěšných konverzí, vítaným inspiračním zdrojem.

Osvětovou roli ve vnímání industriálního dědictví dlouhodobě nese Výzkumné centrum průmyslového dědictví FA ČVUT. Přehled konverzí přinesla mimo jiné nedávná putovní expozice Konverze industriálních staveb, s níž souviselo vydání publikace Industriální situace / místo_tvar_program sledující realizované projekty z let 2015–2020. Kniha představuje již třetí pokračování na sebe navazujících titulů a lze tak poměrně dobře sledovat vývoj a proměnu hledání využití průmyslového dědictví od konce 90. let 20. století do současnosti.

PRAHA BRANÍK

Rozlehlý areál památkově chráněného Branického pivovaru čp. 212 se nachází na návrší v blízkosti branického nádraží a je součástí ochranného pásma pražské památkové rezervace. V roce 1898 jej založilo 13 sládků a o rok později se provoz etabloval pod názvem Společenský pivovar pražských sládků, a. s. Historicky se komplex skládal z celé řady provozních budov a v současnosti památkově chráněné součásti tvoří sladovna, varna, charakteristický komín, expedice, správní objekt, dům správce a ohradní zeď. Stavbu pivovaru v novorenesančním stylu podle projektu Jana

Heraina realizovala karlínská firma Václava Nekvasila, technologii strojního chlazení dodala firma Františka Ringhoffer, ostatní technologii pak firma Novák & Jahn. Elektrické zařízení zajistila Elektrotechnická akciová společnost Kolben. Branické pivo se dodávalo i na dvůr císaře Františka Josefa I., který v roce 1907 pivovar osobně navštívil. Provoz měl historicky například také vlastní přístav a dvě vlastní lodě.

Během druhé světové války byla výroba v letech 1942–1946 zastavena. V roce 1948 došlo ke znárodnění a o 10 let později k začlenění do národního podniku Pražské pivovary. Počátkem 90. let 20. století se přistoupilo k rozsáhlé a nákladné rekonstrukci, po jejímž dokončení v roce 1995 byl pivovar údajně nejmodernějším u nás. V polovině roku 2007 tehdejší majitelé – Pivovary Staropramen – památku prodaly společnosti ING Real Estate Development a o pět let později ji získal současný vlastník.

Mohutně působící objekt sladovny původně tvořily dvě postranní humna a dvojitý hvozď opatřený samoobracečem sladu, dále místnosti na máčení ječmene a na přechovávání chmele. Vnější plášť je pojedený v jednotném stylu staveb areálu s fasádou z režného zdiva v kombinaci červených a bílých cihel, dekorativními novorenesančními štíty a lunetovou římsou. Na sladovně s varnou jsou umístěny štukové reliéfní erby spolu se značkou nového pivovaru

Václav Novák

VINDÝŠOVA TOVÁRNA V PRAŽSKÉM RADOTÍNĚ PO KONVERZI

podle návrhu Mikoláše Alše, který vycházel z dobového znaku českých sladovníků s atributy sladovnického řemesla.

Konverze zkolaudovaná v červenci 2022 podle projektu Milana Melichera ze společnosti Projektové a inženýrské stavby zachovala v souladu s požadavky památkové péče objem současného objektu. Došlo k repasi historických výplní a zachování maximálního počtu uměleckořemeslných prvků (kruhová industriální svítidla). Akci s celkovými náklady několika stovek milionů korun zahrnující konverzi staré varny, části sladovny a obnovu okolních objektů v areálu organizovali a financovali současní majitelé – Pivovar Braník, a. s. Prostor mělo původně užívat několik počítačových firem, které během covidu od záměru ustoupily. Pak došlo k úpravě projektu a náklady na vznik taneční školy s baletním zázemím ve výši 7,7 milionu korun hradilo Taneční centrum Praha. V Domě tanečního umění našlo své útočiště před hrozícím zánikem šest uměleckých institucí: Pražský komorní balet, Balet Praha Junior, Baby Balet Praha, agentury a nadace Mezinárodní centrum tance, Nadace Tanec a divadlo nebo Nadační fond a Institut Pavla Šmoka. V plánu je další obnova a rozšíření. „Celému projektu by nesmírně pomohla podpora ze strany Magistrátu hlavního města Prahy, Ministerstva kultury a Ministerstva mládeže, školství a tělovýchovy, protože je na hraně udržitelnosti. Tento unikátní koncept – ovšem v soukro-

Václav Novák

TEKTONIKA PŮVODNÍ STAVBY BYLA PO KONVERZI ZACHOVÁNA.

Václav Novák

POHLED DO SOUČASNÉHO INTERIÉRU

mém majetku – by tak mohl brzy zkrachovat – stačí jen valorizovat nájem přesně podle stanovené inflace“, říká Antonín Schneider, předseda správní rady Tanečního centra Praha – konzervatoře, z. ú.

PRAHA RADOTÍN

Někdejší strojírna se slévárnou pod současným čp. 114 se nachází v ulici Na Betonce v pražském Radotíně. Stavbu fabriky s rozlehlým šedovým sálem zahájil v roce 1907 slévač Josef Vindyš. Ten v polovině 70. let 19. století vyráběl na Smíchovské stroje na stáčení pивních lahví. Jakožto zakladatel smíchovského Sokola rozšířil později spektrum svých výrobků o tělocvičné nářadí. Výrobu po Josefově smrti po něm převzal syn Otakar Vindyš, který dovedl v roce 1930 firmu do konkurzu a slévárenská hala přešla pod společnost Radiátorka (později firma Janka) specializující se na výrobu topných těles. Původní bradla, šplhací tyče, kozy nebo žíněnky dodnes tvoří vybavení některých tělocvičen a sokoloven. Soukromí vlastníci se před několika lety rozhodli proměnit někdejší brownfield na ploše přes 8 500 metrů čtverečních v životaschopný multifunkční areál Ski a Bike Centrum Radotín. Architekt Petr Šindelář ze studia VLLNNA a Martin Duba z ateliéru Hejdová Duba architekti, s. r. o., se v návrhu takzvané nízkonákladové konverze zaměřili zejména na praktická a funkční řešení, která podtrhla industriální charakter objektu. Vizuální vjem charakterizuje typická silueta šedových střech a od-

halený dřevěný krov uvnitř jednotlivých hal. Akci z velké části prováděl sám investor téměř svépomocí a na stavbě tedy nebyl ani jeden generální dodavatel. Majitelé firmy si najímali pracovní sílu zvlášť a jen některé větší celky pak postupně zadávali externím firmám. Realizace se uskutečnila během pouhých 13 měsíců a investiční náklady bez čerpání dotací činily 90 milionů korun. Kromě nominace a účasti ve finále České ceny za architekturu vyhrál interiér restaurace mezinárodní cenu BIG SEE Interior Design Award 2021.

JOSEFŮV DŮL

V roce 1904 nechala sklářská firma Karl Riedel nedaleko od svatostánku Proměnění Páně v Josefově Dole – Dolním Maxově postavit podle projektu stavitele Josefa Appelta z nedaleké Smržovky moderní sklárnu pod dnešním čp. 113. Provoz se dvěma pecemi typu Siebert na výrobu tyčového skla se vyznačoval charakteristickou sedlovou střechou a hřebenovými větráky, měl vysoká okna subtilní profilace a komín při jižní fasádě. Po druhé světové válce se provoz hutě Marie stal součástí národního podniku Spojené jablonecké sklárny. V 90. letech 20. století byl objekt v majetku Jablonex, a. s. Po jeho rozpadu se hledal nový vlastník a nové využití. Citlivě laděný projekt konverze z roku 2020 od Davida Krause z ateliéru Architektura, s. r. o., za spolupráce Miroslava Styka a Viktora Kákoše na místo pro sportovní a společenské využití s názvem Huť Marie byl realizován v roce 2022. Celkové nákla-

dy 60 milionů korun hradil vlastník bez využití dotačních titulů, zhotovitelem se stala firma Lontana, s. r. o. ■

www.taneccnicentrumpraha.cz
www.vindysova-tovarna.cz
www.hutmarie.cz

ZEPTALI JSME SE

Jak hodnotíte provoz konzervatoře Taneční centrum Praha v prostředí industriální památky?

Jan Schneider, ředitel Tanečního centra Praha

Jsem nadšený. Samozřejmě budova není dokonalá, tou by byl jedině objekt postavený na zelené louce podle nejmodernějších standardů, požadavků konzervatoře a potřeb žáků. To je ale neskutečně drahý sen, který se za mého života asi jen tak nesplní. Na druhou stranu, budova Branického pivovaru má úžasnou atmosféru, která určitě při studiu tanečního umění svým způsobem pomáhá. Nejdříve přišla „revoluce“, kdy jsme se přestěhovali ze starých, nevyhovujících prostor do čerstvě zrekonstruované a nepoměrně větší budovy a mohli si sami napláňovat nejlepší rozložení jednotlivých místností. To bylo náročné, ale krásné a motivující období. Pak nastoupila „evoluce“, kdy jsme samotným užíváním postupně prostory přetvářeli a dotvářeli podle nových zkušeností. Stále neúnavně hledáme, jak ještě lépe využít každý

Anna Kubátová

Anna Kubátová

BÝVALÁ SKLÁŘSKÁ HALA V JOSEFOVĚ DOLE – DOLNÍM MAXOVĚ

PROSTOR HLAVNÍ HALY PO KONVERZI

metr čtvereční, jak zlepšit samotnou organizaci, například střídání sálů a učeben, jak vkusně zkrášlit interiéry, jak zjednodušit život studentům, třeba zvětšováním šaten nebo budováním nových učeben a sociálních zařízení. Je to proces, který nikdy neskonečí. Stále se budou objevovat nové nápady, nové potřeby. A i při napnutém rozpočtu se nám zatím do jisté míry dařilo vše, co jsme si přáli nebo potřebovali uskutečnit, a doufám, že tomu tak bude i nadále. Celý areál Pivovaru Braník a jeho budovy jsou památkově chráněné, a proto jsme každý náš požadavek na změnu a vylepšení museli konzultovat se specialisty památkové péče, kteří vše museli schválit, aby si tato nádherná budova zachovala svůj genius loci. Myslím si ale, že se nám to podařilo.

Lze shrnout architektonické cíle proměny bývalé Vindyšovy továrny?

Martin Duba, Hejdrová Duba architekti, s. r. o.

Zakladatelem radotínské „Vindyšovky“ byl činorodý továrník a sokol Josef Vindyš. Její historie byla již od počátku spjata se sportem a firma Ski a Bike Centrum Radotín na ni hrdě navazuje. Multifunkční areál v sobě kombinuje rozsáhlé prodejní plochy a mnoho dalších provozů – restaurant Musa, multifunkční sál, prodejnu Ski-bi, skladové a technologické zázemí, administrativu, expedici zboží, servis a půjčovnu lyží i kol. Na rozdíl od jiných industriálních památek s bo-

hatými fasádami z lícového zdiva byla zdejší továrna již v době svého vzniku pouze jednoduchou stavbou bez detailu a její charakter tvoří především výrazná silueta šedové střechy. Historie bohužel z objektu důsledně odstranila všechny jeho původní kvality, což zároveň umožnilo přistupovat k zadání bez nostalgie a sentimentu. Prvotním úkolem architekta bylo především znovu objevit tektoniku původní stavby obalené náhodnými přístavbami. Strukturovaný sokl na nově zateplené fasádě dnes pomáhá rozlišit jednotlivé části původního celku. Po důkladném očištění útrob továrny bylo nutné její haly uzpůsobit novým potřebám. Každý z prostorů vyžadoval osobitý charakter, který by pomohl odlišit jednotlivé části prodejny v jinak přísně monotónních a opakujících se halách. Složitost programu bylo i kvůli rozpočtovým limitům nutné realizovat co nejjednodušším návrhem. Nové funkce jsou do jednotlivých prostorů vkládány prostřednictvím pečlivě navržených vestaveb, které vždy jediným krokem řeší prostorové, utilitární i estetické požadavky. Na pomezí mezi interiérem a stavbou vytváříme novou vrstvu, sjednocenou surovým materiálem a strohou barevností. Současný design na pozadí autentických konstrukcí bývalé továrny.

Lze shrnout architektonické cíle proměny bývalé sklářské haly v Josefově Dole?

David Kraus, Architektura, s. r. o.

Stavba z roku 1904 je součástí centra obce, tvoří celek s dalšími významnými objekty, kostelem a železniční zastávkou. Zachováváme maximum stávajících konstrukcí a otvorů, očišťujeme, co je možné, vyzdvihujeme původní industriální podobu, inspirujeme se obrazovými záznamy a pohlednicemi. V interiéru používáme fragmenty někdejší sklářské výroby – drčené sklo a zbytky ze sklářských procesů, ve štítu obnovujeme kruhové okno, okna v hale rozšiřujeme do původní velikosti, obnovujeme jim oblouky, odhalujeme původní keramické parapety. Komíny opravujeme, větrací objekty na hřebenu střechy též. Bouráme objekty, které byly k hale dodatečně přistavěny. V přízemí je vstup, recepce, šatny, průjezd pro auta do haly, byt správce, fitness a hlavní hala. Ta poskytne příležitost sportu či kultuře pro 400 lidí. Výklenky ve stěně slouží jako sklady s náčiním. V přední části objektu je zázemí pro veřejnost. Ve východním křídle je byt a kavárna s vnější terasou. Ve druhém nadzemním podlaží dva sály k pronajmutí. Vertikální propojení podlaží zajišťuje původní industriální výtah. Některé stěny jsou ponechány bez úpravy, jsou vypískovány, očištěny, jiné nahrubo omítnuty. Terénní poměry jsou ponechány s minimálními úpravami, pouze se změnami povrchů. Na severní straně pozemku jsou dvě beachvolejbalová hřiště. Po obvodu pozemku doplňujeme pěší stezku pro pohyb územím. ■

NÁZOR ODBORNÍKA

Budoucnost minulosti: Potřebují památky dobrovolníky?

Letošní seriál věnovaný projektu NAKI s názvem Postupme si dále se nachýlil ke konci. Smyslem bylo seznámit veřejnost s možnostmi, jak zvýšit kvalitu prezentace kulturního dědictví prostřednictvím komentovaných prohlídek a jejich alternativ. Závěrečný díl je věnován otázce dobrovolnictví na památkách.

TEXT
FOTO

KATEŘINA DRYÁKOVÁ
ARCHIV HRADU HARTENBERG,
ARCHIV MUZEA JIHOVÝCHODNÍ
MORAVY, P. HUDEC, ARCHIV CK
KID, Z. S., T. VRTAL, M. KRČMA,
J. CINCIALA (CLOVEKAVIRA.CZ)

Místní kulturní dědictví je téma, které ve společnosti rezonuje již poměrně dlouhou dobu, a lidé, jimž nebyl lhostejný osud památek v jejich okolí, se do nejrůznějších organizací sdružovali již v rakousko-uherské monarchii. Od druhé poloviny 19. století vznikaly na našem území okrašlovací spolky, jejichž členové se s nadšením pouštěli do zušlechťování veřejného prostoru měst nebo oprav drobných památek. Po roce 1989 již můžeme hovořit o obnově občanské společnosti, se kterou je spojen i velký rozvoj nejrůznějších dobrovolnických aktivit směřujících do sociální sféry, ale také k záchraně kulturního dědictví. Dobrovolníci se vždy zapojovali spíše tam, kde se státu či obci nedostávalo potřebných prostřed-

ků, ať již šlo o záchranu rozpadajících se kapliček, nebo konzervaci torzální hradní architektury.

Položme si otázku, zda je dobrovolnictví, které směřuje k ochraně kulturního dědictví, potřebné i v současnosti. Nezaujatý pozorovatel by totiž mohl nabýt dojmu, že o památky na našem území je přece postaráno. Většinu jich spravuje stát, zastoupený Národním památkovým ústavem nebo městem či obcí, na jejichž katastrálním území se památka nachází. I soukromí majitelé historických objektů sdružení do Asociace majitelů hradů a zámků se ze všech sil snaží svůj majetek uchovat pro další generace. Také církve vynakládají do správy svého nemovitého majetku nemalé prostředky. Je však důležité uvědomit si, že výše uvedená kategorizace památek „podle vlastníka“ je poněkud nešťastná a ani jedna instituce nikdy nebude mít dostatek prostředků na opravy všech památek, které spravuje. Osudy památkového objektu by neměly být determinovány jen tím, kdo jej vlastní, a právě proto je dobrovolnictví v této oblasti velice potřebné a vítané.

Ve sféře participativní péče o kulturní dědictví hrají zásadní roli místní komunity, ze kterých se dobrovolníci nejčastěji rekrutují. Je to pochopitelné, protože

Na hradě Hartenberg se Bedřichu Loosovi a jeho spolupracovníkům podařilo vybudovat sociální podnik a komunitu dobrovolníků vedoucí k záchraně a oživení místa. Velkou tradici zde mají mezinárodní workcampy.

právě jejich členové jsou s konkrétní památkou spojeni osobním poutem a záleží jim na tom, aby zůstala zachována i pro jejich potomky. Činnost místních komunit směřující k obnově památek se tak sama o sobě stává cenným kulturním dědictvím, neboť při ní vznikají jak pevné mezilidské vazby, tak i vztah jednotlivce ke konkrétní památce, který je často celoživotní a v rámci rodiny předávaný další generaci. Parafrázujeme slova Antoina de Saint-Exupéryho z Malého prince: dobrovolníci se cítí zodpovědní za to, co k sobě připojili.

Česko disponuje poměrně značným dobrovolnickým potenciálem, čehož mohou správci památek využít. Podle Českého statistického úřadu byla v roce 2021 hodnota dobrovolnické práce oceněna na 7,8 miliardy korun. To jsou nezanedbatelné prostředky, které nebyly vydány ze státního rozpočtu, a je tudíž jasné, že ekonomická stránka dobrovolnictví bude hrát ve společnosti čím dál větší roli. Benefity ovšem získávají i dobrovolníci – ačkoliv pracují zdarma, jejich odměnou může být zvyšování odborných i sociálních kompetencí, pobyt v zajímavém prostředí a v případě mezinárodních workcampů i zlepšení jazykových dovedností.

Kulturní instituce jsou z povahy svého financování odpovědné veřejnos-

ti a možnost participace dobrovolníků, kteří chtějí přiložit ruku k dílu, by měla být samozřejmostí. Ne vždy se tak ale děje. Památkové objekty ve správě státu jsou při zajišťování dobrovolnických programů do jisté míry svázány nejrůznějšími směrnici. Ovšem i akreditované dobrovolnické organizace mají jasně vymezené podmínky činnosti zákonem č. 86/2014 Sb. o dobrovolnické službě.

Některé státní kulturní instituce (např. Národní muzeum) již mají vytvořen propracovaný systém zapojování dobrovolníků s jasně deklarovanou nabídkou práce i jejím následným nefinančním ohodnocením formou poděkování při oficiálních akcích. Pro tyto instituce se nabízí i varianta spolupráce s profesionálními dobrovolnickými organizacemi (Tamjdem, INEX – SDA, Hestia a další), které již mají své personální databáze a mohou zajistit potřebný počet dobrovolníků na předem domluvenou akci, případně pomoci s nutnou administrativou.

Poněkud volnější ruku mají v této oblasti památkové objekty mimo státní správu.

Zopakujeme-li otázku z úvodu článku, je odpověď nasnadě: památky dobrovolníky potřebují, ale také dobrovolníci potřebují památky.

KATEŘINA DRYÁKOVÁ

autorka působí ve spol. Památky plus, z. ú.

do roku 2023
pracovala v Národním
památkovém ústavu

Archiv Muzea Jihovýchodní Moravy

1 Dobrovolnictví na památkách má hlubokou tradici sahající do dob, kdy se „stát nepostaral“. Na fotografii z roku 1989 pracují dobrovolníci z hnutí Brontosaurus na zřícenině hradu Lukov.

P. Hudec

2 Dobrovolnická činnost je vždy spojena s charismatickou osobností, která kolem sebe dokáže sdružit potřebný počet stejně zapálených lidí. V cisterciáckém klášteře Porta Coeli je to Tomáš Blaha, který cílí na obnovu starého sadu, výrobu biouhle, udržitelné zemědělství i opravy kulturní památky.

Archiv CK KID, z. s.

3 Ruce dobrovolníků se mohou na památkách chopit nejen pracovních nástrojů: plzeňský Klub invalidních dobrodruhů umožňuje lidem s pohybovými obtížemi navštívit i velmi obtížně dostupné památky. Na snímku je zachycena návštěva hradu Točnick.

T. Vrtal

4 Mnoho dobrovolníků se věnuje living history. Oživují muzealizované historické prostředí svojí přítomností, komunikují s návštěvníky a prohlubují tak jejich zážitek z návštěvy místa. Na snímku z Velkého skleníku v kroměřížské Květné zahradě korzují mezi návštěvníky členové sdružení Biskupští manové.

5 Téma dobrovolnictví na objektech ve správě Národního památkového ústavu bylo jedním z cílů výzkumného projektu NAKI. Jeho výstupem je i certifikovaná metodika Budoucnost minulosti, ve které mohou nalézt inspiraci správci nejrozličnějších památek. Publikace je zdarma dostupná i on-line v e-shopu NPÚ.

5

6 Přemýšlíte-li o zapojení dobrovolníků, není nutné začínat úvahou, co je potřeba, nýbrž otázkou adresovanou dobrovolníkům: Co byste rádi dělali? Na fotografii je landartová instalace vytvořená dobrovolníky pod vedením profesionálního umělce v Runnymede v Anglii. Místo, na kterém byla v roce 1215 podepsána Magna charta, je v péči National Trust.

6

M. Kréma

7 Velkou tradici má dobrovolnictví u církevních společenství, příkladem je velmi úspěšný projekt Noc kostelů. Stovky farností a náboženských obcí v ČR zpřístupňují během pátečního červnového večera své kostely a modlitebny všem zájemcům, kterým ve vlastní režii připravují pestrý program.

7

J. Činčalová

**Na příští rok
připravujeme
nový seriál.**

PAVEL PROUZA, MAJITEL PIVOVARU LOBEČ, PŘEBÍRÁ PRESTIŽNÍ OCENĚNÍ EUROPA NOSTRA.

PIVOVAR LOBEČ

PŘESAHY

Europa Nostra pro Lobeč

Po loňské Praze se letošní v pořadí již 60. summit evropského kulturního dědictví vrátil do Benátek. Jeho hlavním programem bylo udílení výročních cen evropského kulturního dědictví Europa Nostra. Slavnostní ceremoniál se konal na Lidu v Palazzo del Cinema, modernistické stavbě architekta Luigiho Quagliaty, kde se od roku 1937 pořádá známý Benátský filmový festival.

Pro letošní rok bylo podáno 224 žádostí z celkem 34 zemí Evropy. V těžké zahraniční konkurenci se dokázal prosadit také Parostrojní pivovar v Lobči. V kategorii Obnova a konverze byly z celkem 10 nominovaných oceněny dva projekty cenou Grand Prix. Se získáním památkářského Oskara je spojena i částka 10 000 eur.

GRAND PRIX

Prvním z projektů jsou Královské zahrady v Benátkách založené na počátku 19. století v rámci napoleon-

ského programu přestavby náměstí sv. Marka. Měly být součástí později nepostaveného královského paláce, jenž měl nahradit starší objekt Nové prokuratury. Zahrady byly situovány do bezprostřední blízkosti náměstí, s kterým je spojuje padací most. Od počátku zůstávaly soukromé, ale již v roce 1856 byl zahradní pavilon, navržený italským architektem Lorenzem Santim (1816–1817), využívaný v létě jako dvůr a v zimě jako skleník, otevřen veřejnosti jako kavárna. V té době se geometricky řešené květinové záhony proměnily na tehdy módní anglickou zahradu. Ta byla zcela zpřístupněna až v roce 1920 již jako městský majetek. Zahrady začal využívat tamní veslařský klub a během druhé světové války v nich byl postaven betonový bunkr. Z postupně neudržovaných zahrad a zahradních prvků se začala ztrácet jejich původní kompozice a navázání na okolní architekturu. Obnovou zanedbaného areálu byla v roce 2014 pověřena Nadace Venice Gardens. Ta jmenovala zahradního architekta Paola Pejrona, jenž měl na starosti obnovu botanické vrstvy, a Alberta Torsella pověřeného rekonstrukcí architektonických prvků. Zahrady byly znovu otevřeny v roce 2019. Jejich obnova stála šest milionů eur. Dnes jsou udržované bez použití syntetik, důraz se klade na obnovu přírodních zdrojů, recyklaci, kompostování a udržování co největší biodiverzity důležité pro samotný střed města.

Kamenný most v obci Deba ve Španělsku přes ústí stejnojmenné řeky byl

TEXT TOMÁŠ ŘEPA
FOTO ARCHIV PAVLA PROUZY, NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, ARCHIV EUROPA
NOSTRA, KRYŠTOF HAVLICE

KRÁLOVSKÉ ZAHRADY V BENÁTKÁCH

KAMENNÝ MOST V OBCI DEBA VE ŠPANĚLSKU

dokončen v roce 1866 podle projektu Antonia Cortazara. I když se obec nachází téměř celá na východním břehu, úloha pěšího mostu o čtyřech obloucích je nezastupitelná, vede přes něj totiž Svatojakubská cesta. V roce 2018 sesednul středový pilíř a poškodil dva navazující oblouky. Mostní konstrukci hrozilo úplné zřícení. K obnovení mostu inženýři použili původní dnes již zapomenuté stavební techniky, které založili na rozsáhlém výzkumu, ale i na praktických experimentech. Dřevěné piloty podpírající pilíře oslaboval výskyt šášně lodní. Nad poškozenou mostovku byla proto nasunuta ocelová konstrukce, do které byly zavěšeny oba poškozené oblouky. Konstrukce zároveň sloužila jako pěší lávka umožňující během rekonstrukčních prací nepřerušovaný poutnický provoz. Zborcený středový pilíř byl vyztužen a poškozené klenby obnoveny v původní geometrii. Z celkového počtu 1 400 kvádrů použitých při stavebním zásahu bylo 1 250 získaných z původní poškozené části. Stavebním postupem se minimalizoval dopad na okolní krajinu a znečištění životního prostředí. Po celou dobu rekonstrukce kulturní památky byl otevřen informační stánek, proběhlo několik přednášek a zajištěny byly i komentované prohlídky.

EUROPA NOSTRA PRO LOBEČ

„Naše rozhodnutí zkusit nominovat pivovar v Lobči na Europu Nostru ovlivnil mimo jiné úspěch nejstarší norské destilérky Atlungstad na břehu jezera Mjøsa o rok dříve. Jejich historii a provoz

znám, potýkali se často s podobnými výzvami,“ říká architekt Pavel Prouza, který spolu se svou ženou Janou koupil zchátralý pivovar v roce 2007.

V jádru renesanční stavba, jejíž současná podoba pochází z konce 19. století, zažila největší rozkvět na počátku 20. století. Výroba piva zde byla ukončena v roce 1943. O pět let později zde státní statek zřídil sklady a garáže a část sloužila k obytným účelům. Objekt byl od 80. let opuštěný a začal chátrat. Další devastací areál prošel po roce 1989 s novým majitelem. Ve zcela havarijním stavu se jej ujala architektonická kancelář RIOFRIO. Vizí mladých architektů bylo využití pivovaru ke kulturním účelům a cestovnímu ruchu. Prvotní kontakty s památkovou péčí a vyjasnění záměrů vlastníků, které se shodovaly s jejími zásadami, vyústily uprostřed památkové zóny Lobeč ve vzorovou rekonstrukci při zachování co největší autenticity.

Areál postupně prošel celkovou opravou, ve sladových půdách mezi patrem a podkrovím byla vystavěna replika trámového stropu. To umožnilo pořádat kulturní akce, které se často vracely k záchraně industriálního dědictví. Majitelé postupovali v obnově logicky na sebe navazujícími fázemi, které pokrývali z vícezdrojového financování. K tomu svou měrou přispělo i prohlášení objektu za kulturní památku v roce 2009. Výroba piva zde byla obnovena až v roce 2015, tu majitelé na počátku už

bec neplánovali. Později vznikly první ubytovací prostory.

Dnes je technická památka v obci Lobeč vedle známého turistického cíle hradu Kokořina jedním z nejznámějších a nejnavštěvovanějších míst Kokořinska, což zvyšuje nároky na udržitelný turismus a provoz. Ty majitelé zřetelně vnímají a ani v budoucnu z nich na úkor pivovaru a sebe nechtějí slevovat. Pivovar v Lobči, který je součástí Evropských industriálních cest (ERIH), je obecně vnímán jako vzorová ukázka obnovy industriálního dědictví. Kromě této hodnoty Europa Nostra ocenila také odpovědnost vlastníků k životnímu prostředí, kdy například vytápění zajišťuje systém založený částečně na tepelných čerpadlech a geotermální energii. Vyzdvihla také dlouhodobý zájem a snahu památce vrátit život a rovněž vrátit obci jeden z jejích hlavních symbolů, a to při zapojení tamní komunity, ale i dobrou spolupráci s dalšími zainteresovanými stranami. To, že má lobečský pivovar množství příznivců, dokázal také druhým největším počtem hlasů v Ceně veřejnosti. ■

Kryštof Havlíček

ANKETA

Občas je dobré začít úplně od začátku

Bouráním za lepšími zítřky?
Jsme ochotni obětovat památku, abychom získali něco, co možná považujeme za lepší, ale trvalou hodnotu stejně ukáže až čas?
A nebylo by dnes řady památek, kdyby kvůli nim nemusela být zbořena starší zástavba?

Kde se rozprostírá hranice mezi rekonstrukcí a demolicí?

DANIEL ŠNEJD

ŘEDITEL NÁRODNÍHO
PAMÁTKOVÉHO ÚSTAVU,
ÚZEMNÍHO ODBORNÉHO
PRACOVISTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

Hledání trvalé hodnoty památky se při zodpovědném přístupu k péči nelze vyhnout, stejně jako se nelze vyhnout jejím fyzickým proměnám, podléhajícím – když už ničemu jinému – tak zákonu času. Z toho důvodu je nezbytné znát veškeré památkové hodnoty definující objekt. To platí zejména v případech plánované změny funkčního využití. Je iluzorní se domnívat, že žádná z hodnot, na nichž památkářům záleží, nebude takovým zásahem dotčena. Platíme cenu za prodloužení životaschopnosti památky, a tedy i oddálení přirozeného procesu degradace vedoucího k zániku stavby. Stejně tak ale platí, že by památky neměly být nové funkci obětovány. Hledání hranice, na níž neztrácí vlastní identitu, a přesto se po funkční stránce proměňuje, je zodpovědností projektantů, investora a památkářů. Předpokladem dobrého výsledku je ochota vést vstřícný dialog a pochopení, že bez aktivního zapojení všech stran jej nelze dosáhnout.

KAROLÍNA VRÁNKOVÁ

ŠÉFREDAKTORKA MAGAZÍNU
EARCH.CZ A MODERÁTORKA
PODCASTU BOURÁNÍ NA RADIU WAVE

Bourání mám ráda jako očistnou a prospěšnou disciplínu – a týká se to života i staveb. Čas od času je prostě dobré začít úplně od začátku a bez zděděného harampádí a starých zátěží. Jde to ovšem proti současné tendenci zachovat téměř vše, co tu minulá generace zanechaly. Mám tedy vcelku jednoduché kompromisní řešení. Mimořádné výtvořky stavitelů a architektů minulosti zachovat se vší pietou. Standardní kvalitu ze starších epoch využít co nejlépe pro současnost, dostavět, transformovat. A stavby ve špatném stavu nebo morálně zastaralé jednoduše zbourat a nahradit současnou architekturou s dobrými funkčními a technickými parametry. Zbývá jediné – celé obrovské stavební dědictví takhle jednoduše roztřídit. Takže nikdy nekončící úkol pro celou společnost.

MILOŠ KREJNÍK

PODNIKATEL
A FILANTROP

Na ochranu hodnot, které v sobě historické objekty uchovávají, se snažím nahlížet v širším kontextu. Nejen samotné objekty, ale celá města mají kvality, které je žádoucí pojmenovávat a chránit. To samé platí, a podle mého názoru ještě silněji, nejen o krajině městské, ale také o krajině přirozené. Neschopnost naplňovat smysluplnou funkcí prostory, které jsou definovány již existujícími objekty, je plýtvání prostorem, které vede k nekonceptuálnímu rozpínání městské krajiny na úkor krajiny přirozené. To má negativní dopad na kvality obou krajin i života v nich. Z tohoto přesvědčení je za mě princip recyklace konkrétního objektu podřízen principu recyklace prostoru, a to i za cenu případného bourání. Zároveň platí, že bych si přál, abychom jako společnost rozvíjeli zájem o historické a kulturní hodnoty našich památek a byli ochotni do nich investovat více svých prostředků. Tím nemírím na navyšování podpory shora formou dotačních programů, které z mého pohledu výše uvedený problém často neřeší efektivně. Mám na mysli v první řadě každého jednotlivého člověka, který svým jednáním zásadně ovlivňuje, jak se k tomuto problému bude stavět celá společnost.

LIBOR HONZÁREK

STAVEBNÍ TECHNIK,
MÍSTOSTAROSTA HAVLÍČKOVA BRODU

Na soubor zdánlivě jednoduchých otázek se velmi těžko hledá jednoduchá a jednoznačná odpověď. Ano, lze souhlasit s argumentem, že výsledek našeho rozhodnutí prověří čas, jenže v případě demolice památky se špatné rozhodnutí nedá zpětně napravit. Památka není chráněna jen pro svou vnější podobu, ale její hodnota spočívá i v materii uchované v nitru, ve stopách starých technologických postupů uplatněných při výstavbě a otisknutých do dochovaných konstrukcí, ve vrstvách kupených roky či věky. Památky jsou jakýmsi zhmotněním kronik s pozoruhodnými příběhy, které v nich můžeme číst, máme-li trochu citu, vůle a chuti. Demolicí hodnotné stavby nám i potomkům navždy vysublimují tyto historické příběhy zapsané do 3D formy. Proto je nesmírně důležité a nutné před každým bouráním nebo před výraznější proměnou o tomto procesu zodpovědně rozhodovat a pečlivě zvažovat všechny okolnosti. Hranici mezi rekonstrukcí (záchranou, resp. dostavbou) a demolicí není možno obecně parametrizovat. Rozhoduje mnoho faktorů – finanční možnosti, právní předpisy, kontext s okolím, veřejný zájem, společenské preference a další. Jako dobrý příklad zachráněné a téměř odepsané památky bych uvedl tzv. Mederův dům v Žatci, špatným příkladem je vybourání mnoha historických center měst v 70. letech 20. století, například v Havlíčkově Brodě.

PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÝ POZDNĚ KLASICISTNÍ DŮM JE SOUČÁSTÍ URBANISTICKÉ ZÁSTAVBY JÁDRA MĚSTYSE.

VPRAVO ZA PLECHEM ZDOBENÝM VYOBRÁZENÍM BÁJNÉHO SISYFA SE NACHÁZÍ SPRCHA.

PŘÍBĚH

Myšlenka je zdrojem konání

Bývalý spolumajitel stavební firmy, nyní šéf stavbyvedoucí na svých stavbách, investor a vizionář Marek Štukhejl našel své poslání v citlivé obnově historických objektů na Vysočině. Kromě lidové architektury mu učaroval i jeden měšťanský dům v centru Jimramova, jehož obnovu kloubící staré prvky s novými představí na následujících stránkách.

Mojí celoživotní ctížádostí je dělat věci dobře, a tak se nechávám inspirovat vrcholnými architekty. Přivádí mě to k jinému stavu přemýšlení o věcech a dodává motivaci je rovněž vyzkoušet. Proto přináším na venkov moderní architekturu. V lokalitě historického Jimramova, který se nachází v CHKO Žďárské vrchy v Kraji Vysočina, je odvážných projektů poskrovnu. Tato skutečnost se stala osou příběhu našeho penzionu Just. Navíc mi to umožnilo vypořádat se s malostí českého národa po svém.

K památkově chráněnému měšťanskému domu čp. 69 na náměstí Jana Karafiáta v Jimramově jsem se dostal na jaře 2021. Po první návštěvě jsem se zhlédl v potenciálu uplatnění penzionu, který oživí zašlou slávu městyse na Žďársku. Náměstí je plošně chráněno jakožto městská památková zóna s velmi hodnotnou urbanistickou strukturou. Tamní měšťanské domy s uzavřenými dvory nabízí svým majitelům příjemné soukromí.

U našeho pozdně klasicistního objektu jsme se s architekty z ateliéru Dům architektury snažili propojit soudobé s historickým. Chtěli jsme vyzdvihnout fakt, že myšlenka je zdrojem konání. Tím můžeme návštěvníky pozitivně motivovat a inspirovat. Měšťanský dům z druhé poloviny 19. století je tak obohacen o inovace, které přináší novou užitnou a designovou hodnotu, aniž by byla dotčena památková ochrana stavby.

Záměr obnovy měšťanského domu, o němž byl využívaný jako zemědělská usedlost, vyžadoval souhlasné stanovisko od zástupců odborné památkové péče. Ti mě svou vstřícností mile překvapili a potěšili. Důvěra byla vzájemná. Díky tomu jsem se vyhnul zdlouhavým procesům.

Rekonstrukci předcházela průzkum, na jehož základě bylo určeno, které historické prvky je nutné zachovat, a kde naopak dostáváme prostor vložit současnou vrstvu. To jsme učinili pře-

TEXT MAREK ŠTUKHEJL
FOTO JUST JIMRAMOV, S. R. O.

ARCHITEKTI Z ATELÍERU DŮM ARCHITEKTURY SE SNAŽILI PROPOJIT SOUDOBÉ S HISTORICKÝM.

POSEZENÍ NA NÁDVOŘÍ JE VYROBENO Z BETONU Z 3D TISKÁRNY.

devším prostřednictvím dvou recyklovatelných materiálů – skla a betonu.

V přízemí je situován samostatný byt zařízený v měšťanském stylu s vestavbou minimalistické koupelny. Sprcha je umístěna za plechem perforovaným vodním paprskem a zdobeným vyobrazením bájného Sysifa, který tak upomíná na logo penzionu. V propojení nádvoří a restaurace se uplatnilo velkoformátové zasklení. Izolační sklo se nachází také ve třech podkrovních apartmánech. Z exteriéru je sklo potažené perforovanou hliníkovou krytinou, čímž se stávají pětimetrové pásy ve střeše neviditelnými.

Druhým zásadním materiálem je beton, který byl použit v několika variacích. Na podlahových plochách je průmyslově hlazený, v koupelnách se uplatnila stěrka a na kuchyňském pultu je umístěna betonová pracovní deska. Posezení na nádvoří je též vyrobeno z betonu, a to z 3D tiskárny. Po-

dobá se levitujícímu oblázku z místní řeky Svratky. Inspirací se staly kameny ve sklepení při odtěžování terénu. V interiéru máme pět hasicích přístrojů s vyobrazením národoveckých motivů.

Hospodárně nakládáme s dešťovou vodou z nádrže, kterou splachujeme 13 toalet a zavlažujeme živou zelenou stěnu v restauraci. Dům má rekuperační, je vytápěn plynem. V přízemí obytné budovy a v maštali je integrován odvětrávací systém podlah iglu hlavicemi. Omítky jsou komplet vápenné a v soklové části sanační. K realizaci velmi přispěli řemeslníci z blízkého okolí. Do značné míry se zde uplatňuje též druhotně použitý materiál, ať už se jedná o krytinu, dlažby, kámen, trámy, či nábytek. Parkoviště disponuje třemi dobíjecími stanicemi na elektromobil.

Areál tvoří soubor čtyř staveb. K ubytovacím účelům slouží šest apartmánů, v bývalé maštali je zřízeno wellness. Budovu stodoly nahradila nově postavená restaurace. K dispozici je pět parkovacích míst. Bonus pak představuje společenský dvůr.

Rekonstrukce trvala rok a 10 měsíců. Z celkových nákladů 32 milionů činila dotace z Ministerstva kultury jednu setinu. Za jeden z faktorů udržitelnosti projektu vnímám samotnou obnovu památkově chráněné budovy, neboť jde o udržení kulturního dědictví.

K úskalím dnešní doby patří problémy se sháněním kvalitních řemeslníků. Těší mě, že na základě předchozí praxe jsme se měli o koho opřít a s kým mou vizi naplnit. Rád bych proto poděkoval třem ukrajinským dělníkům, kteří zde pracovali po celou dobu a ovládali zednické řemeslo jako málokdo. Místní tesařství a pokrývačství Vícha zde působilo celý jeden rok. Dláždění dvora skvěle provedl Michal Kafka, malířskou činnost Aleš Poul a poděkovat musím také Truhlářství Alois Šuhaj a Truhlářství Boštík a synové, s. r. o.

Logo penzionu Just vychází ze znaku Jimramova obsahujícího tři okolní kopce – Holý vrch, Padělek a Prosičku. Doplněny byly objekty penzionu, řeka Svratka, okolní lesy a vinoucí se cesta do jimramovského údolí. Ústřední postavou je bájný Sisyfos, který vydává nezměrné úsilí k dosažení výsledku. Jakmile se člověku podaří překonat všechna úskalí, nebude práce marná a dosáhne kýženého cíle.

Naším projektem chceme vzkřísit pohaslou slávu Jimramova a rozzářit nad ním novou hvězdu. ■

Rozhovor s Markem Štukhejlem

o obnovách vesnických domů najdete na portálu PROPAMÁTKY:

www.rb.gy/od2t9s

FOTOREPORTÁŽ

FOTO BOYSPRAYNICE

Druhá fáze konverze bývalé keramické továrny Kocanda v Kravsku

Památkově chráněná technická památka leží mimo obec na vyvýšené samotě severozápadně od Kravska. Keramická manufaktura zde byla založena v roce 1823. Výrobní objekty spolu s administrativní budovou postavil majitel závodu ve 20. letech 19. století. Po roce 1945 byl podnik součástí Znojemských keramických závodů a od 90. let je v soukromém vlastnictví. Současní vlastníci manželé Zmekovi se rozhodli ohrožený areál zachránit. V letech 2017–2020 se část budov podle projektu architektů ateliéru ORA proměnila na penzion a místo pořádání kulturních akcí. Autory další fáze nedávno realizované konverze budovy někdejší sádrovny a třídírny jsou opět architekti z ateliéru ORA – Barbora Hora, Jan Hora, Jan Veisser, Maroš Drobňák, na krajinných úpravách spolupracovala Klára Jordánová. Část bývalé fabriky hned vedle dominantního komína slouží jako recepce a zázemí pro zaměstnance. Někdejší sádrovna plní úlohu ubytovacího zařízení a třídírna se stala místem pro společenské události. Projekt si kladl za cíl zachovat a uplatnit maximum autentických konstrukcí a prvků. V budoucnu patrně bude následovat třetí, závěrečná etapa konverze areálu.

www.o-r-a.cz | www.kocandakravsko.cz

Z MĚST A OBCÍ

IVANČICE

Kaplička je opět v novém kabátě

Karel a Alfred Panovští byli podnikatelé v Ivančicích. Vlastnili pod Rénou mlýn a ten přebudovali na počátku 20. století na vodní elektrárnu. Na základě smlouvy s městem pak od roku 1904 dodávali elektřinu do domácností a firem. Vedle elektrárny postavili vilu, kde byla také administrativa podniku. Vedle této budovy byla velká zahrada. Po druhé světové válce se střídalo využití vily. Byl zde domov mládeže, archiv, byty. Zahrada postupně pustla. K obratu došlo v roce 1995, kdy od rodiny získalo město zahradu. Byla připravena revitalizace a slavnostní otevření proběhlo 27. června 2020. Zahrada byla osazena květinami, novými stromy a navíc zde byly instalovány cvičební pomůcky. Byla vytvořena pěkná odpočinková zóna. V zahradě byla také opravena kaple Panny Marie Lurdské, vybudované jako poděkování za uzdravení dcery Panovských. V současné době je zahrada přihlášena do soutěže Park roku 2023.

www.ivancice.cz

Město Ivančice

JEVIČKO

Tři obnovy památek z Programu regenerace

Město Jevíčko realizovalo v letošním roce tři akce obnovy díky dotacím z Programu regenerace městských památkových zón a městských památkových rezervací. Nechal zrestaurovat umělé mramory v pohřební kapli kostela Nanebevzetí Panny Marie. Opravilo také havarijní stav střechy nad byty v objektu bývalého augustiniánského kláštera. Obnovy se dočkaly i dva úseky hradeb u ulice Okružní IV, které vykazovaly statické narušení, což mělo za následek uvolnění stávajícího zdiva. Došlo k rozebrání uvolněného a rozvaleného zdiva. Zvětralé kameny byly nahrazeny novými. Při přezdívaní byla zachována výšková úroveň a tloušťka hradby. Realizaci provedla firma TOFRA - Stavby z Jevíčka za částku 512 tisíc korun bez DPH, dotační podpora Ministerstva kultury činila 209 tisíc korun. Akce byla dozorována pracovníky památkové péče Městského úřadu Moravská Třebová a Národního památkového ústavu v Pardubicích. Jedná se o již pátý ucelený úsek hradeb obnovený od roku 2019.

www.jevicko.cz

Město Jevíčko

KLENOVÁ

Nový depozitář Galerie Klatovy / Klenová

Objekt nového depozitáře uzavírá západní stranu areálu hospodářského dvora pod hradem Klenová. Jeho průčelí a hmota střechy se uplatňuje v exponovaných průhledech při příchodu návštěvníků k hradní bráně. Jeho stav před obnovou byl v podstatě zralý k demolicí. Záměrem investora však bylo vybudování nových prostor depozitáře pro potřeby galerie. Součástí zadání projektu obnovy bylo zachovat v maximální možné míře stávající prvky a konstrukce s ohledem na požadovanou funkci objektu. Uspořádání vnitřního prostoru respektuje požadavky na uskladnění různých druhů sbírkových předmětů, včetně náročné technologie pro zajištění klimatických podmínek. Realizací nového depozitáře se výrazně zlepšila úroveň prostoru podhradí. Kromě užité hodnoty, která je pro galerii neocenitelná, obnova přinesla naději i pro ostatní objekty hospodářského dvora, které na svou opravu čekají. Projekt, vypracovaný ATELIEREM SOUKUP OPL ŠVEHLA, se stal jedním z letošních finalistů Národní ceny za architekturu.

www.gkk.cz

Jan Trčka

Přinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

JINDŘICHŮV HRADEC

Sedmileté restaurování Krýzových jesliček

Muzeum Jindřichohradecka v letošním srpnu s radostí oznámilo dokončení téměř sedmiletého restaurování svého nejvýznamnějšího exponátu – Krýzových jesliček. Tyto jedinečné jesličky, zapsané v Guinnessově knize rekordů od roku 1998, jsou neocenitelnou součástí kulturního dědictví regionu. Po náročném a pečlivém restaurování jsou nyní připraveny být opět vystavené a přístupné veřejnosti v celé své kráse. Sedmileté restaurování Krýzových jesliček, jednoho z nejcennějších pokladů Muzea Jindřichohradecka, dovedlo muzeum k významnému okamžiku. Od započatí oprav až po detailní rekonstrukci mechanismu byli pracovníci muzea svědky náročného úkolu, který dospěl do svého finále. Významným momentem byla volba cesty restaurování, která si kladla za cíl zachovat nejen původní podobu betlému, ale i jeho historii a význam pro místní kulturu. Jesličky můžete navštívit v Muzeu Jindřichohradecka do 6. ledna denně kromě pondělí.

www.infocentrum.jh.cz

LETOHRAD

Obnovená zámecká terasa součástí odpočinkové zóny

První sezonu má za sebou obnovená terasa u barokního zámku v Letohradě. Do podoby dle projektu zahradní architektky Kateřiny Dvořákové byla upravena současně s přírodně krajinářským parkem a vytvořením nové takzvané naučné zahrady v místech bývalého zámeckého zahradnictví. Přibližně 2 300 m² volně přístupné plochy, která je přirozenou oázou klidu, umožňuje setkávání všech generací a pořádání společenských akcí, koncertů, výstav i letního kina. Rovné trávníkové dílce mezi ornamenty z pískovcové dlažby jsou vybaveny automatickým závlahovým systémem, který využívá akumulovanou dešťovou vodu ze střechy zámku. Z terasy lze přejít krátkým schodištěm kolem venkovní šachovnice do nádvoří a dále pak podél nově otevřené zámecké oranžerie s exotickými rostlinami a papoušky do naučné zahrady s květinami, odpočinkovými prvky a bludištěm. Součástí kulturní památky je i svažitý zámecký park lákající k výstupu k barokní kapli sv. Jana Nepomuckého na Kopečku.

www.letohrad.eu

NEPOMUK

Cena hejtmána patří Domu U Tří růží

V září se uskutečnilo vyhlášení výsledků soutěže Stavba roku Plzeňského kraje 2022. Jednou z nominovaných staveb byl i nepomucký Dům U Tří růží, č.p. 76 v Zelenohorské ulici. Městský dům z 80. let 18. století obsahující i starší konstrukce, například záklopový strop z roku 1730, nepůsobil do nedávna dojmem architektonicky či památkově hodnotné stavby. V rámci rekonstrukce byla na základě provedených průzkumů obnovena jeho ideální barokní podoba. Dům je v soukromém vlastnictví, nominován byl za citlivou a překvapivě autenticky působící rekonstrukci barokního objektu, při které byly zachované i z fragmentů odvozené prvky, byla zachována a doplněna žulová okenní a dveřní ostění či záklopové stropy. Na základě nálezů zlomků kachlů byla postavena funkční replika kachlových kamen. Veškeré prvky byly obnoveny s péčí a respektem k historii. Dům U Tří růží v Nepomuku si nakonec odnesl Cenu hejtmána Plzeňského kraje.

www.nepomuk.cz

Z MĚST A OBCÍ

PŘÍBOR

Obnova fary v novém hávu

Příborská farnost se rozhodla obnovit objekt fary, který je situován v prudkém svahu pod kostelem Narození Panny Marie. Ve své poloze se výrazně uplatňuje při dálkových pohledech a vytváří charakteristické panorama viditelné především od řeky Lubiny. Stávající klasicistní vzhled fary je výsledkem přestavby barokního objektu z roku 1820. Budova vždy sloužila původnímu účelu, ale i přes provádění základní údržby objekt pomalu chátral. Zvrat nastal právě v roce 2018, kdy nechal farář objekt staticky zajistit. Následovala výměna všech okenních výplní a v letech 2021–2023 celková obnova fasády včetně klempířských prvků a zhotovení kopií původních dřevěných vstupních dveří. Prostory v současné době slouží jako obydlí kněze, pro farní společenství, zkoušky scholy nebo chrámového sboru. Obnova exteriéru navrácí historickému objektu jeho důstojný vzhled a nové využití. Projekt si dále klade za cíl opravit dvorní stavení pro nové funkční využití a revitalizovat celý dvorní areál. www.pribor.eu

SLANÝ

Zrestaurovaná hrobka rodiny Štechovy ve Slaném

Náhrobek rodiny Štechovy z pískovcového kamene patří k raným dílům slánského sochaře a kameníka Adolfa Havla. Byl zhotoven na konci 80. let 19. století a během 20. století postupně doplňován o jednoduché obdélné postranní náhrobní desky. Byl určen pro společensky významné členy rodiny Štechovy, otce Václava Štecha a syna Václava Viléma Štecha, jejichž význam přesahuje hranice regionu. Hrobka byla ve špatném stavu. Povrch pískovce byl znečištěn a silně narušen korozí. Přední strana rámu byla rozsedlá, podezdívka narušena a část rámu roztržena u styčné spáry. Tři volně stojící nápisové desky měly spodní část silně poškozenou korozí a chyběla celá povrchová vrstva včetně nápisů vysekaných klínovým písmem. Ty byly nahrazeny kopiemi z jemnozrného pískovce z lokality Vyhnánov. Původně odcizený bronzový odlitek hlavy V. Štecha byl nově odlit z umělého bronzu a osazen na hrobku. O restaurování náhrobku se postaral akademický sochař Jarmil Plachý. www.meuslany.cz

SLAVKOV U BRNA

Oprava hrobky na zámku Slavkov – Austerlitz

Při procházce v zámeckém parku je možno postřehnout mobilní oplocení. Město zde provádí opravu krypty – bývalé hrobky rodu Kouniců, hodnotné součásti areálu zámeckého zahradnictví z 18. a 19. století. Práce v hodnotě 3,7 milionu spočívají ve statickém zajištění havarijního stavu objektu a dozdění čelní zdi ze zámeckého parku. Je nutné také obnovit a doplnit zastřešení krypty, zajistit dodávku nových kamenných prvků včetně restaurování stávajících a instalovat nová vrata do samotné krypty a zámeckého parku. Na obnovu krypty byl poskytnut příspěvek od Ministerstva kultury z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón ve výši 1 milionu korun. Krypta byla postavena za Marie Eleonory z Kounic ve druhé polovině 17. století. Původně měla sloužit k uložení především nekatolických předků z rodu Kouniců. Krátce (do dokončení rodinné hrobky v ulici Špitálská) zde mělo být uloženo i tělo Václava Antonína Kounice. www.slavkov.cz

Město Příbor

Hedvika Šebkova

Město Slavkov u Brna

SOBĚSLAV

Výklenková kaplička pod Vescei

Město Soběslav se na svém území dlouhodobě snaží o údržbu malých staveb sakrální architektury. Rozhodlo se proto připravit projekt opravy fasády a střechy výklenkové kapličky u silnice vedoucí k obci Vesce. Opravovala se omítka poškozená působením vlhkosti a blízkostí silnice. Vyměněna byla i střešní krytina z tašek bobrovek. Hřebenáče i tašky byly kladeny do neprobarvené malty. Stavba kaple pak byla opatřena vápenným nátěrem v bílé barvě. Výklenková kaple není datována. Jedná se o zděnou omítanou kapli, založenou na úzce obdélném půdorysu s předsunutým soklem. V čelní stěně jsou po stranách dva pilastry zakončené hlavicí ve tvaru římsy. V ose průčelí je půlkruhová otevřená nika a nad ní kříž provedený ve štuku. Kaple má sedlovou střihu krytou bobrovkami. Jedná se o hodnotný krajinnotvorný prvek, který patří do typologicky shodného a dobře dochovaného souboru kaplí v prostoru kolem Soběslavi.

www.musobeslav.cz

Město Soběslav

ŽATEC

Dvojité vítězství města v soutěži Ústeckého kraje

Ústecký kraj vyhlásil v roce 2023 novou cenu Zlaté cimbuří, v níž oceňuje příklady dobré praxe v oblasti památkové péče. Město Žatec, které dlouhodobě podporuje obnovy památek ve městě, nominovalo úspěšné projekty ve dvou kategoriích: Obnova kulturní památky a Příkladný přínos v oblasti péče o kulturní dědictví. Obě ceny nakonec putují do Žatce. Příkladnou obnovu trafiky na Nádražních schodech v Žatci, nejmenší hrázdné stavby svého druhu v Ústeckém kraji, provedl Daniel Černý, který zchátralý kiossek před dvěma lety získal a opravil za přispění města i kraje. Ústecký kraj ocenil také počin Martina Vonky a Michala Horáčka, odborníků na tovární komíny, kteří v roce 2022 realizovali ve městě průzkum 31 komínů sirných komor, které jsou dokladem specifického historického využití při konzervaci chmele. Rovněž toto stavební dědictví přispělo v letošním roce k úspěšnému zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO.

www.mestozatec.cz

Město Žatec

VÝZVY

Culture Moves Europe

Culture Moves Europe finančně podporuje výjezdy individuálních umělců a kulturních pracovníků do zahraničí.

Uzávěrka: průběžně do 31. 5. 2024

Rezidenční výzva Culture Moves Europe poskytuje finanční podporu organizacím a právníkům osobám, které chtějí hostit zahraniční umělce a kulturní profesionály.

Uzávěrka: 16. 1. 2024

Projekty evropské spolupráce 2024

Podzimní výzva na podporu organizací působících v kreativních odvětvích a jejich spolupráce s jinými evropskými institucemi na poli kultury

Uzávěrka: 23. 1. 2024

Evropské platformy 2024

Výzva podpoří projekty, které zprostředkují mobilitu začínajících evropských umělců a jejich děl po Evropě i mimo ni a zviditelní je.

Uzávěrka: 31. 1. 2024

Evropské sítě kulturních a kreativních organizací 2024

Cílem výzvy je posílit kapacity evropských kulturních a kreativních odvětví čelit společným výzvám, rozvíjet talenty, inovovat a vytvářet podmínky pro růst a tvorbu pracovních míst.

Uzávěrka: 7. 3. 2024

Podrobnosti o všech výzvách Kreativní Evropy Kultura naleznete zde:

<https://www.kreativnieuropa.cz/financovani/vyzvy/vyzvy-kultura>

Foto: Pavel Prouza

SOUVISLOSTI

O tomto parostrojním pivovaru v Lobči jste si mohli přečíst více na dvoustraně 14 a 15, nicméně s manželi Prouzovými, majiteli této zachráněné industriální stavby, tým redakce PROPAMÁTKY propojuje mnoho dalších momentů. Třeba hned rok 2007, kdy byl pivovar zakoupen. Ve stejném čase totiž vznikl také Institut pro památky a kulturu – vydavatel tohoto časopisu a stejnojmenného internetového portálu. V září 2011 jsme s Pavlem Prouzou vedli on-line rozhovor právě o jeho plánech na záchranu tehdy nepříliš známé technické památky. Posléze do Lobče doputovala naše výstava. V roce 2016 jsme v tamější varně uvařili pivo PROPAMÁTKY pro naše věrné dárce. Na jaře 2019 získali manželé Prouzovi Čestné uznání v projektu MÁME VYBRÁNO za vícedrožové zajištění financí na opravu a oživení pivovaru. Podobných momentů bylo určitě více.

Nemohu ale opomenout ještě jedno důležité propojení. A tím je skutečnost, že **manželé Prouzovi už osm let pravidelně každý rok přispívají na činnost PROPAMÁTKY finančními dary.** Za to bych jim chtěl moc poděkovat. Lidí, jako jsou oni, postupně přibývá a já mám z toho velkou radost.

Zapojte se také

Darujte pravidelně
a podpořte české
kulturní dědictví:

darujme.cz/propamatky

Pro všechny pravidelné dárce PROPAMÁTKY plánujeme v roce 2024 setkání přímo v tomto unikátním parostrojním pivovaru. **Těším se na setkání s každým z vás.**

Aleš Kozák

MÁME VYBRÁNO

Jedinečná konference – setkání a diskuze s majiteli památek, kteří svými příběhy inspirují ostatní.

21. května 2024 | klášter dominikánů v Praze

www.mamevybrano.cz

HLAVNÍ PARTNER PORTÁLU A ČASOPISU PROPAMÁTKY

Pálené tašky značky TONDACH navazují na tisíciletou tradici používání tohoto druhu střešní krytiny, z čehož vyplývá závazek uchovávat ráz střešní krajiny zejména z pohledu materiálu a tvarů také do budoucna. Výrobky

této značky mají nejdelší záruku na základní střešní tašky vyráběné u nás, a to 33 let. Životnost pálených tašek ale činí až 100 let.

www.tondach.cz

ODBORNÍ PARTNEŘI

Antikhaus

HISTORICKÁ OKNA

Okna a dveře pro historické budovy – kde jiní končí, my začínáme.

www.antikhaus.cz

Bochemit®

WOOD CARE SINCE 1968

Likvidace dřevokazného hmyzu a následná ochrana dřeva proti hmyzu, houbám i plísním

www.bochemitshop.cz

BRADNA

restaurování

Restaurujeme uměleckořemeslná díla ze dřeva a kovu, včetně zlacení a polychromie.

www.bradna.eu

CIHELNA KADAŇ

Keramika jako kámen: pálené kameninové stavební materiály pro opravy historických staveb

www.cihelnakadan.cz

etna

iGuzzini

Využijte více než 25 let našich zkušeností s osvětlením památek, galerií a muzeí.

www.etna.cz

G4D

Dokumentujeme památky metodami 3D skenování, bezpilotním snímkováním včetně zpracování dat.

www.g4d.cz

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek

www.keim.cz

BE SURE. BUILD SURE

Prověřené maltové směsi pro památky a řešení vlhkostních problémů u historických objektů

www.mc-bauchemie.cz

sp SIMPLY PRO

Kompletní servis v projektovém řízení, poradenství a financích se zaměřením na dotace v oblasti památek a muzeí

www.simplypro.cz

PROPAMÁTKY

Ročník 12, číslo 4, vychází 4x ročně

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

Šéfredaktorka: Jitka Skořepová

Redakce: Kryštof Havlice, Zbyněk Konvička,

Aleš Kozák, Kristýna Julinová, Jan Štífer

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková,

Jindřiška Kukrálová, Zuzana Richterová

Grafická úprava: Jiří Pobřísl a Jan Štůr

Evidenční číslo: MK ČR E 20818

© Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

E-mail: redakce@propamatky.cz